

Motion till riksdagen

1989/90:Fö17

av Inger Schörling m.fl. (mp)

med anledning av prop. 1989/90:9 om arméns utveckling och totalförsvarets planeringssystem, m.m.

Arméns organisation

Hotbilden och vår försvarsförmåga

Vårt relativt välmående och demokratiska svenska samhälle är värt att skydda och försvara. Alltsedan andra världskriget har vi upprätthållit en relativt stor militär styrka. I dag kostar den oss 29 miljarder kronor eller cirka 2,5 % av vår s.k. bruttonationalprodukt. Detta har ansetts nödvändigt för att värna vårt oberoende mellan de stormaktsblock som funnits. Finns dessa fortfarande?

Så småningom har det blivit uppenbart för en majoritet av svenska folket att den fortgående förstörelsen av luft, mark och vatten hotar de biologiska grundförutsättningarna för hela vår existens. Försvarsåtgärderna på detta område är emellertid av beskedlig omfattning. En tysk undersökning (Institut der deutschen Wirtschaft, Köln) anger att Sverige satsar 0,64 % av BNP på miljöåtgärder. Därmed hamnar vi på åttonde plats bland tio industrinationer.

Samtidigt har vårt samhälle genom storskaliga system och elberoende blivit alltmer sårbart vid olyckor och sabotage. Internationalisering av näringslivet har givit åtminstone kortsiktiga ekonomiska fördelar, men samtidigt öppnat för ekonomisk maktutövning mellan länder. Sverige står alltså inför en starkt förändrad hotbild vad gäller liv, hälsa och oberoende.

Förhållandena kan beskrivas som i fig. 1.

Vad gäller hot från fientlig makt har vi satsat nästan allt på invasionsfaran sedan vi blivit alltmer sårbara för ett s.k. strategiskt överfall. Det svenska samhället skulle kollapsa och någon ordnad militär styrka skulle inte kunna mobiliseras om våra energi- och kommunikationssystem slogs ut. Olyckor i transformatorsystem och fel i datorer har gett anvisningar, men problemet består. Gentemot ekonomisk utpressning synes vi vara försvarslösa (ex. USA:s agerande på datorområdet).

Den militärpolitiska situationen i vår omvärld är i stark förändring. Warszawapakten torde inte längre kunna betraktas som en militärpolitisk enhet. Maktblocken är i upplösning. Nya militära hot kan uppkomma. Ekologiska katastrofer på den europeiska kontinenten kan orsaka krig och stora flyk-

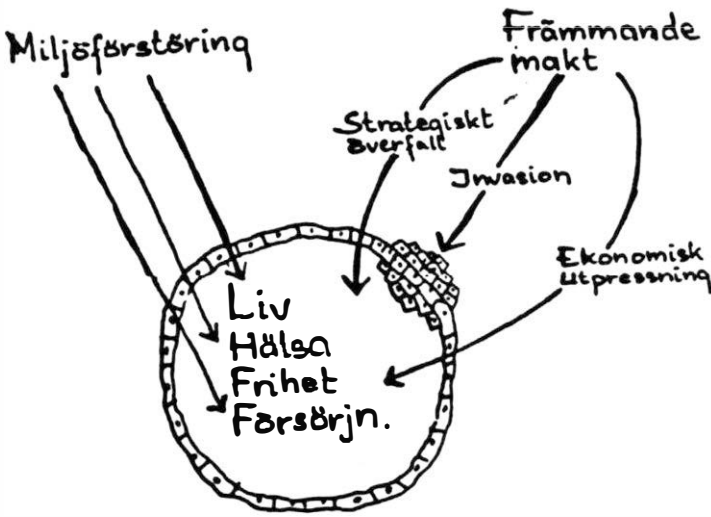

Fig.1. En hotbild.

tingströmmar eller otyglad kärnvapenspridning. Därför måste vi hålla viss militär beredskap. Det synes rimligt och logiskt att vi då behåller stommen i den militära organisationen, men att vi radikalt omrustar så att vi kan svara upp mot en mångfacetterad hotbild, där hotet om militär invasion har sin rimliga proportion.

Miljövern och allmän värtjänst

Vår värnpliktsarmé och våra välorganiserade regementen med en stor kår av militära lärare, liksom stora delar av vår militära materiel utgör en resurs att sättas in mot miljöförstöringen (Danielsson J. Aftonbladet, 89-05-06). Uppgifter saknas ingalunda. Miljövärdet kan utbilda beredskapsstyrkor som snabbt kan mobiliseras som förstärkning av brandkårerna vid olika olyckor – oljeutsläpp, kemikalieutsläpp, kärnkraftsolyckor osv. Vidare behövs fältarbetsplutoner som anlägger nya våtmarker, kalkar försurade områden, sanerar gamla tippområden, vårdar reservat osv. Man bör även kunna sköta mycket av det praktiska arbetet kring provtagning och kontroll av luft-, vatten- och markförändringar.

Som anfördes i vår partimotion 88/89 Fö210, menar vi att försvarsområdesregementena, de brigadproducerande regementena bör få en viktig funktion i ett system där värnplikten omvandlas till en allmän värtjänst (sammällstjänst) för både män och kvinnor – en värtjänst där man inte bara värnar gränserna med vapen utan även värnar människor och natur. Totalförsvaret skall vara så uppbyggt att det är hela folkets angelägenhet. Vid införandet av en allmän värtjänst kommer behovet av utbildningsplatser att grovt sett fördubblas. Emellertid kommer större delen av denna tillkommande utbildning att med fördel kunna bedrivas ute på vårdhem, sjukhus, daghem, naturvårdsförvaltningen, gatukontor, renhållningsverk, jordbruk, grundskolor, gymnasieskolor, folkhögskolor osv. En kommande översyn av marinens och flygets grundorganisation kommer sannolikt att ge utrymme för flera utbildningsplatser inom värtjänsten. Kustartilleriet bör dock omedelbart få ett större ansvar för utbildning av skyddsförband vid sårbara anläggningar längs våra kuster.

Ny militär strategi

I en situation där hotbilden blir allt mindre militär och den militära delens natur alltmera ovisst förefaller det oss egendomligt att som regeringen föreslår ytterligare specialisera, centralisera och mekanisera krigsmakten. En i vårt tycke rimligare utvecklingsväg och organisation finns skisserad bland reservationerna i försvarskommitténs betänkande (SOU 1989:46). Armén bör ges en grundorganisation som är funktionell gentemot vitt skilda hotbilder och anpassad för utbildning av hela årsklasser ungdomar. Sedan får vapen föras till eller avvecklas vartefter som hotbilden förändras.

När det gäller arméns operativa inriktning att man skall "möta, hejda och slå" en fientlig invasion bör konstateras att optionen "slå" är oerhört dyrbar och dåligt anpassad till svenska förhållanden. Att "slå" en fientlig styrka, som etablerat ett brohuvud, kräver minst femfaldig överlägsenhet i manskap och materiel. Det kräver pansar, tungt artilleri och attackflyg. Om vi i stället går in för strategin "svälta ut" kan vi undvara dessa förband. Men vi får satsa på att vara först på plats och vi behöver hemvärn och snabbt mobiliserbart lokalförsvaret för att klara "möta" och "hejda". Optionen "svälta ut" skall sedan klaras med hjälp av ubåtar, luftvärn och jägartrupper, som skär av den fientliga styrkans försörjning och nöter och svälter ut den. Vår armés skydd skall vara personlig skyddsutrustning (ex. skyddsväst) och utspridning i terrängen. Pansar passar dåligt. Arméns viktigaste beväpning blir handeldvapen, olika pansarvärnvapen, granatkastare och luftvärnsrobotar dvs. vapen som kan beställas i tillräckligt stort antal för att betala svensk produktutveckling. Grundorganisationen bör vara enligt principen ett regemente i varje försvarsområde (ung. län eller landskap) som utbildar de förband som behövs inom områdets totalförsvaret plus förband, som är lätt flyttbara över landet. Utbildningen skall ske integrerat över trupperlagen. Specialistutbildning och metodutveckling för ingenjör-, luftvärns-, signal- och artilleritjänst skall ske vid ett truppslagscentrum för varje specialgren. Nuvarande truppslagsregementen kan därmed avvecklas. Dock blir underhållsfunktionen av så stor betydelse med tanke även på andra än militära hot att ett "trängcentrum" behövs inom varje militärområde.

Arméns organisation regementsvis

Mot. 1989/90

Fö17

Hur kan då en lämplig grundorganisation enligt de principer vi angett se ut om den specificeras på olika garnisonsorter? Naturligtvis behöver saken detaljstuderaras mera än vad vi haft resurser till, men nedan följer dock ett förslag:

Ystad och Revinge: Pansarbrigad, miljövärn, skyddsförband för städer och hamnar i Malmöhus län

Hässleholm: Trängcentrum med utbildning av en mekaniserad brigad

Kristianstad: P6 avvecklas. A3 omvandlas till ett integrerat Fo-regemente med miljövärn

Halmstad: Integrerad militär utbildning, skyddsförband för kärnkraftverken i Ringhals och Barsebäck, miljövärn, InfoOHS flyttar till Karlstad

Växjö: Integrerat Fo-regemente, internationell räddningsstyrka

Eksjö: Integrerat Fo-regemente, skyddsförband för kärnkraftverket i Oskarshamn

Borås: Integrerat FO-regemente, miljövärn

Uddevalla: Integrerat förband, skyddsförband för petrokemisk industri

Linköping: Integrerat Fo-regemente, trängcentrum, arméflyg, ett kasernområde avvecklas

Skövde: Integrerat Fo-regemente, trängcentrum, ett kasernområde avvecklas

Göteborg: Integrerat Fo-regemente med kustartilleri (MKV), skyddsförband för Göteborg

Kvarn, Borensberg: Infanteristridsskolan avvecklas

Karlsborg: Jägarförband, jägarcentrum

Karlstad: Integrerat Fo-regemente, arméns officershögskola tillkommer

Örebro: Integrerat Fo-regemente med utveckling av ett civilmotståndscentrum, miljövärn

Strängnäs: Integrerat Fo-regemente med pansarbataljon

Almnäs, Södertälje: Ingenjörscentrum

Stockholm: Skyddsförband för Stockholms stad och beriden högvakt vid K1, integrerat Fo-regemente och FN-skolan vid I1 Kungsängen, AIHS flyttar

Norrtälje: Luftvärnscentrum

Enköping: Integrerat Fo-regemente, signalcentrum

Kristinehamn: A9 avvecklas

Falun: Integrerat Fo-regemente, miljövärn

Gävle: Integrerat Fo-regemente, skyddsförband för kärnkraftverket i Forsmark

Älvdalen: Artillericentrum, jägarbataljoner

Östersund: Integrerat Fo-regemente, ungefär ett kasernetablisement inbesparas

Sollefteå: Integrerat Fo-regemente, trängcentrum

Arvidsjaur: Jägarförband, jägarcentrum

Umeå: Integrerat Fo-regemente, miljövärn

Luleå: Lv7 avvecklas

Boden: Integrerat Fo-regemente, trängcentrum, två kasernetablissemang inbesparas

Kiruna: Integrerat Fo-regemente

Visby och Fårösund: Fo-regemente med integration av kustartilleri (MKG)

Mot. 1989/90

Fö17

Förslagets effekter

Den ovan skisserade organisationen ger betydande kostnadsminskningar genom att kasernområden avvecklas i Kristianstad (1), Skövde (1), Linköping (1), Borensberg (1), Kristinehamn (1), Östersund (1), Luleå (1), Boden (2) och genom att större delen av pansartrupperna avvecklas.

Inriktningen mot lättare brigader med enklare standardfordon ger likaså avsevärda kostnadsminskningar. Integration av luftvärns-, underhålls-, signal-, ingenjör- och artilleriutbildning vid Fo-regementena kommer att medföra vissa investeringskostnader. Hur stora dessa blir kan inte beräknas förrän den framtida krigsorganisationen fått sin dimensionering och detaljutformning. Med den inriktning som här föreslås, torde det i första hand röra sig om kostnader på luftvärnssidan.

Vi menar att här skisserade grundorganisation möter de stora krav vi måste ställa på handlingsfrihet inför framtida hotbilder. Samtidigt uppnås möjligheten att få krigsförband ordentligt samövade, att få en snabbare mobilisering och att vara först på plats. Den mera lokala rekryteringen kommer att ge lokalförsvarsförbanden vida bättre förmåga genom att de är orienterade i sin terräng. Vidare kommer kostnader för de värnpliktigas resor att minskas avsevärt. Den viktigaste effekten är dock att vi behåller krigsmaktens folkliga förankring.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att armén skall ges en grundorganisation som kan möta även icke-militära hot,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en allmän värtjänst bör införas för både män och kvinnor,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att miljövärnsförband skall inrättas vid sju regementen,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Livregementets grenadierer i Örebro skall få i uppdrag att utveckla metoder för och utbilda i civilmotstånd,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en styrka för internationell räddningstjänst skall upprättas vid Kronobergs regemente,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att samtliga kärnkraftverk skall tilldelas stående skyddsstyrkor,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att samtliga specialtruppslagsregementen skall avvecklas med undantag av ett pansarregemente i Skåne,
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett

truppslagscentrum skall inrättas för vardera luftvärn, artilleri, ingenjörstjänst, underhållstjänst och signaltjänst,

Mot. 1989/90
Fö17

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att två truppslagscentra skall inrättas för jägartjänst,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett truppslagscentrum för underhållstjänst (trängcentrum) skall inrättas i varje militärområde (5 st.),

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att pansartrupperna skall begränsas till en brigad i Skåne och en bataljon i Strängnäs,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att samtliga stridsskolor skall avvecklas och att verksamheten skall överföras till resp. truppslagscentrum,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att arméns officershögskolor skall sammanföras till en skola i Karlstad med specialkurser vid resp. truppslagscentrum,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att arméns uppgift gentemot en fientlig invasion skall vara: möta, hejda, svälta ut.

Stockholm den 25 oktober 1989

Inger Schörling (mp)

Paul Ciszuk (mp)

Kent Lundgren (mp)

Claes Roxbergh (mp)

Carl Frick (mp)

Marianne Samuelsson (mp)